

Det kongelige kultur- og kirkedepartement

Deres ref: 2006/00936 KU/KU3 KSR

Vår dato: 29.1.2007

Høring – Evaluering av Den kulturelle skolesekken

Jeg viser til brev fra Kultur- og kirkedepartementet med invitasjon til å delta i høringen angående Den kulturelle skolesekken (Dks). Som medlem av referansegruppa for Dks er jeg bedt om å komme med innspill. Jeg arbeider som prosjektleder for Dks i Vestfold og var tidligere leder for utviklingen av Den kulturelle skolesekken i Sandefjord kommune der arbeidet startet i 1997. Jeg har således en lang og bred erfaring med dette utviklingsarbeidet.

Jeg vil først takke for at departementet har sendt evalueringen ut på høring. Dette er nødvendig fordi evalueringen er gjort på andre premisser enn det som ligger i styringsdokumentene for satsingen og dermed helt uaktuell som verktøy for videreutviklingen.

To ganger tidligere er Den kulturelle skolesekken evaluert på bestilling fra nasjonale myndigheter. Institutt for samfunnsforskning har levert to rapporter: "Den kulturelle skolesekken – Modeller for kultur/skole samarbeid, sett nedenfra" (2001) og "Tørrfisen stinka, men kahytten var topp – En oppfølgingsstudie av to modeller for organisering av Den kulturelle skolesekken" (2004). Rapportene belyser temaer som "Kulturelt demokrati og lokal forankring", "Profesjonell kunst formidlet til skoleelever", "Teaterforestilling som formidlingsform" og "Møtet mellom kunst og pedagogikk". Disse to rapportene gir viktig informasjon og er en god plattform for den videre satsingen på Den kulturelle skolesekken. Rapportene burde få en framtrædende plass i evalueringsarbeidet. Jeg regner med at departementet kjenner disse rapportene godt.

Rapporten fra NIFU STEP

Ut fra denne rapporten kan man tro at Dks skal realisere alle sider ved skolens arbeid med kunst og kultur og ser bort fra at grunnlaget for suksess er gode betingelser for praktiskeestetiske fag i skolen der faglærere danner basis for egenaktivitet og kunnskapsproduksjon både i grunnskolen alene og/eller i samarbeid med kulturskolene og andre samarbeidspartnere.

Rapporten setter ikke Dks inn i en større sammenheng i skolen. Evalueringen inneholder i tillegg en rekke feil og mangler og gir et unyansert bilde av hvordan Dks drives rundt om i landet. Vestfold er ikke med i evalueringen. De første elevene som har fått opplevelser gjennom Dks i hele sin 10-årige grunnskoletid, går ut av 10. klasse våren 2007. Det burde være mye stoff å hente til en nasjonal evaluering av Den kulturelle skolesekken ved å undersøke denne erfaringen. Det er vanskelig for oss å ta evalueringsrapporten på alvor i og med at vi ikke er omfattet av evalueringen. Jeg tror det gjelder flere fylker enn Vestfold.

En svakhet ved rapporten er at ikke aktørenes opplevelse av Utdanningsdirektoratets arbeid med Dks er undersøkt.

Her følger noen andre innvendinger i forhold til rapportens konklusjoner:

- Skolen har stor innflytelse over innhold og arbeidsformer i Dks i Vestfold, både lokalt og regionalt. Dks er utviklet nedenfra og opp! Polariseringen i rapporten er kunstig og må bygge på feiltolkning eller ufullstendige data.

- Rapporten etterlyser egenaktivitet. Det er mye egenaktivitet i Dks i Vestfold. Slike prosjekter foregår i grupper på mellom 15 og 30 elever. Det er riktig som rapporten skriver at slike tiltak er kostnadskrevende. Konsekvensen er at denne type aktiviteter kun er mulig som korte opplevelsesverksteder når de skal gis til alle elever. Dette er en viktig konsekvens som evalueringen burde vært tydelig på.
- Fylkeskommunene får klare signaler gjennom sine tildelingsbrev om hva Dks skal være. Det må gis tydeligere føringer på hvordan Dks skal realiseres i skolen. Signalene må gjenspeiles i overordnede faglige og økonomiske prioriteringer i utdanningssektoren. Dette er verken kommentert eller vurdert i rapporten.
- Det må legges større vekt på skolenes for- og etterarbeid slik det er beskrevet i Innstilling 50: *"Komiteen mener at skolene bør legge opp til egenaktivitet i form av for- og etterarbeid i forbindelse med besøkene. Komiteen mener at elevens egen kulturaktivitet skal være en viktig del av dette arbeidet."* Dette gir en pedagogisk merverdi som styrker elevenes opplevelses- og læringsutbytte. Det er også beskrevet hvilken rolle kulturskolen kan ha i dette. Skolene må gå fra å være passive mottakere av ordningen til å være aktive brukere. Rapporten berører ikke temaet.
- Avsnittet om utviklingen av det nettbaserte dataprogrammet ksys er ren svada og gir ingen mening. I Vestfold er alle kommunene aktive brukere av verktøyet. På landsbasis dekker ksys i dag 85 % av grunnskoleelevene. Skoler, foreldre, elever kan finne relevant informasjon, kan skrive evalueringer og komme i kontakt med andre innenfor Dks-systemet via dette programmet. Ksys utvikles av brukerne i en meget demokratisk prosess. At det settes spørsmålsteget ved at det er et *privat* firma som utvikler programvaren, gjør denne delen av evalueringen svært useriøs. En annen sak er at Kultur- og kirkedepartementet for lengst burde finansiert utvikling og drift av et slikt verktøy. Det må understrekes at finansieringen hittil er egenfinansiering fra fylkeskommuner og nasjonale organisasjoner, det brukes ikke av spillemidlene.

Styringsdokumenter

Styringsdokumenter for Den kulturelle skolesekken er St.meld. nr. 38 med den tilhørende innstillingen Inst. S. nr. 50. Det har hele tiden vært en forutsetning. Vi leser i evalueringen at informanten fra Utdanningsdirektoratet er uenig i dette. Det er hovedårsaken til at konflikten er så stor på nasjonalt nivå. Det er ikke behov for noen klarere definisjon av formålet med Den kulturelle skolesekken. Det er klart og tydelig beskrevet i dokumentene. Det vil også være naturlig at man vurderer det nye nasjonale kompetansesenterets mandat i lys av disse signalene.

Forankring

Rapporten setter ikke Dks inn i en større sammenheng i skolen. Det er viktig å huske på at Dks er en liten del av kunst- og kulturaktivitetene i skolen og at målsettingen i Dks kun handler om *"å medvirke til at ..."* og *"å legge til rette for at..."* slik det er sagt i de nasjonale målsettingene. Det er skolen selv som har hovedansvaret for å nå læringsmålene for elevene. Utdanningsdepartementet må gi tydelig signaler om at kunst- og kulturaktiviteter er viktig og i tillegg avsette midler til lærere, skoler og kulturskoler som ønsker å arbeide med større prosjekter over tid. Praktiskeestetiske fag i grunnskolen er bygget ned de seneste år. Det har blitt færre timer til praktiskeestetiske fag, man kan gå gjennom allmennlærerutdanningen uten praktiskeestetiske fag, Skolefilmutvalget er lagt ned, hvor har det blitt av Positivt skolemiljø?, hvorfor er satsingen på KOM-prosjektet så begrenset? osv. Mens Kulturdepartementet, fylkeskommunenes kulturavdeling, kommunenes kulturavdelinger og organisasjoner innefor de ulike kunstområdene satser mange millioner kroner, i tillegg til kunnskap og menneskelige ressurser, på dette tiltaket, har de nasjonale skolemyndighetene sittet på gjerdet.

Det er behov for å sende ut tydeligere signaler om hva Den kulturelle skolesekken skal være. Her må utdanningssiden komme på banen på en annen måte enn tidligere. Hittil har man med sine manglende signaler, motarbeidet innføringen av Dks etter St.meld. 38/Inst. 50. Dette underbygges av evalueringen der vi leser at Fylkesmennenes utdanningsavdeling peker på manglende signaler for å sette satsingen ut i livet. Vi kjenner den samme problemstillingen fra samtaler med høgskolerepresentanter. Det er ikke behandlet i evalueringsrapporten.

Til tross for skolemyndighetenes manglende prioritering av Den kulturelle skolesekken, er det mange skoleansatte som gjør en flott jobb med tiltaket!

Kulturkontaktene på skolen er nødvendige krumtapper for en god implementering av Dks. Kulturkontaktfunksjonen må få en offisiell status og inngå i kompetansehevingen i forbindelse med kunnskapsløftet.

Kompetanse

Det er stort behov for kompetanseutvikling i tilknytning til Den kulturelle skolesekken. Brukerkompetansen og bestillerkompetansen i skolen må bedres slik Stortinget har uttalt. Det er nødvendig å realisere Inst. 50: *"Komiteen mener at denne kompetansen kan fås gjennom den ordinære allmennlærerutdanningen, høgskolekurs, skolens kursvirksomhet (RKK) eller gjennom kompetansehevende tiltak i regi av fylkeskommunen."* De fleste av fylkeskommunene initierer og finansierer kompetanseutvikling for skolesektor og kultursektor av fylkeskommunale midler. Spillemidler brukes ikke. Utdanningsdirektører og høgskoler peker på manglende føringer fra Utdanningsdirektoratet for å initiere og finansiere slike tiltak.

Det er vesentlig at det gjøres noe med lærerutdanningen. Lærerne er forutsetningen for at kunstnermøtet og arbeidet rundt kunstnermøtet blir vellykket.

Felles kompetanseutvikling for kunstnere, kulturarbeidere og lærere med fokus på kunst- og kulturformidling til barn og unge, vil være med å legge til rette for det gode møtet mellom kunst/kultur og skole. Det er likevel nødvendig å vise oppmerksomhet for å inngå et det utvikles en egen "DKS-kunst" til skolebruk.

Roller

Samarbeid skole og kultur, samarbeid kommune, fylkeskommune og stat, er greit beskrevet i St. meld 38 / Inst 50. I tillegg blir fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør understreket i Stortingsmelding nr. 19 (2001-2002) "Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå". Dette gir føringer for fylkeskommunens rolle i utviklingen av Den kulturelle skolesekken. Den kulturelle skolesekken i Vestfold er et godt eksempel på at fylkeskommunen kan fungere som regional utviklingsaktør. Det er stor avstand mellom evalueringsrapportens holdning til fylkeskommunen som samordningsinstans og Stortingets målsetting om at fylkeskommunen skal være en regional utviklingsaktør.

Skoler og kommuner må sikres reell innflytelse over utformingen av Den kulturelle skolesekken, men innflytelsen må gis i et system som sikrer kontroll over hvordan pengene brukes. Det må sikres at Den kulturelle skolesekken blir et obligatorisk tiltak uavhengig av om rektor eller læreren er interessert. Det er derfor viktig å få tiltaket inn i det politiske systemet i kommuner (skoleeier) og fylkeskommuner gjennom forankring og planarbeid.

Innhold i Dks

Det er en målsetting at alle barn i Norge skal møte et bredt spekter av uttrykksformer innenfor kunstartene og i tillegg møter med kulturarven. Det er understreket at Dks skal være en obligatorisk ordning. Det er et tiltak som skal nå mer enn 600 000 elever. Konsekvensen av et nytt tiltak med et slikt enormt omfang burde fått evaluator til å stille spørsmål om hvordan det er mulig å gjennomføre i praksis.

Det er et problem at myndighetene kun har satt et minstekrav på tiltak innfor musikk og ikke på andre områder. Det burde vært vedtatt at alle elever i landet skulle få oppleve en eller to profesjonelle scenekunstproduksjoner minst en gang hvert skoleår. Likedan burde det vært satt et minimum/minsteantall for andre kunstformer.

Tradisjonelt er det voksenstyrt egenaktivitet for barn som har hatt gode vilkår i Norge. Organiserte aktiviteter som kor, korps og musikksskole har vært dominerende i vårt arbeid med barn og kultur. Den kulturelle skolesekken bryter med disse tradisjonene og legger til en ny dimensjon. Tradisjonell egenaktivitet er altså ikke lenger nok, vi må i tillegg ha fokus på kunstopplevelser for barn - til glede og inspirasjon – i nåtid og framtid.

Økonomi

Som nasjonal ordning finansieres Dks ved spillemidler. Dette gjør ordningen sårbar i forhold til svingningene i disse midlene. Midlene går uansett uavkortet til kulturtiltak for elevene i grunnskolen slik det er gitt signaler om! Rapporten sår tvil om dette. Det burde også kommet fram i evalueringsrapporten hvor mye av tiltakene som finansieres av fylkeskommunale og kommunale midler. Dette er betydelige beløp.

I rapporten leser vi: *Kulturfeltet ble plutselig en "rik fetter". ... maktbalansen mellom skole- og kultursektoren ... (er) ... endret vesentlig ... osv.* Dette er en merkelig vurdering! Spillemidler til Dks i Vestfold er på ca 200 kroner pr elev og utgjør i underkant av en halv lærebok. Å ha en elev på skolen koster ca 50 000 kroner pr år. Skolemyndighetene kan når som helst sette i verk tiltak på prioriterte områder i en størrelsesorden som langt overgår kulturmidlene til Dks.

Fordelingsmodellen

Direkte utbetalte midler til kommuner med mer enn 30 000 innbyggere er et resultat av politikk på andre områder enn kulturpolitikk. Det handler om regionalisering og ønske om å avvikle fylkeskommunene. I tillegg kan vi lese av Inst. 50 at mindretallet fra Fr.p mente at fylkeskommunene ikke skulle administrere ordningen fordi de var ... " *redde for at de tildelte ressursene kunne bli borte i administrasjon.*" Erfaringene har vist noe annet. De statlige midlene har generert midler fra fylkeskommunene, både til administrasjon, produksjon og kompetanseheving.

Fordelingsmodellen og modellen med storkommuner er med på å undergrave tiltaket og ble kun satt i gang som et politisk kompromiss mellom partiene i en politisk koalisjon. Den bør derfor avvikles.

En fornuftig konsekvens av endring av fordelingsnøkkelen, er å påse at de midlene som blir gitt rett til kommunene, brukes etter målsettingen. Det skjer ikke i alle kommuner slik det er i dag. En del av midlene går til å saldere skolebudsjett. Det må være fylkeskommunenes oppgave å gå aktivt inn og kvalitetssikre kommunenes skolesekker.

Sekretariatet

I videreføringen av satsingen må det bygges opp et sekretariat som kan samordne aktivitetene nasjonalt. Stortinget mente at Sekretariatet også skulle ha et løpende samarbeid med Norsk kulturråd. (*"Sekretariatet skal samarbeide tett med Læringssenteret for å sikre forankring i skuleverket. Det vil dessutan vere eit nært samarbeid mellom ABM-utvikling og Norsk kulturråd i det løpande arbeidet med dette tiltaket."*) Sekretariatet må kunne serve fylkeskommunene i utviklingen av ordningen. Skulle sekretariatet flyttes, bør man vurdere Norsk kulturråd.

Referansegruppa

Gruppa har i relativt stor grad vært en kamparena for særinteresser. Referansegruppa må drøfte samarbeid og samordning mellom Dks, samarbeidsprosjekter grunnskole/kulturskole som Positivt skolemiljø og KOM og skolenes øvrige arbeid på musiske områder og se på hvordan disse kan utfylle og støtte hverandre. Det er Kunnskapsdepartementet som har kulturskolene i sin portefølje og som derfor har bidratt økonomisk til deres prosjekter. Det er behov for økte midler slike aktiviteter. De må ikke få spise av Dks-potten. Det er synd at referansegruppa har fått utvikle seg til å bli en arena for kamp mot St. m 38 / Inst. 50 istedenfor en arena der man diskuterer hvordan man skal realisere St. m 38 / Inst. 50. Alle må forstå hva *"innenfor rammen av Den kulturelle skolesekken"* betyr.

Kulturpolitikk

Da Den kulturelle skolesekken hadde oppstart, var ordningen noe helt nytt. Kompetansen på områder som kunstformidling og kulturformidling skulle profesjonaliseres i kommuner og på skoler. Det var ikke lenger bare de statlige, og til dels de fylkeskommunale, organisasjonene som skulle ha enerett på denne kompetansen. Vi vil skape en kulturnasjon gjennom prosjektet Den kulturelle skolesekken. Det har vært sagt og skrevet at Dks er det største som har skjedd kultur-Norge på mange tiår. Noen vil sågar kalle det en kulturrevolusjon. Denne muligheten må ikke skusles bort! Evalueringen evner ikke å favne kulturperspektivet.

Mvh

Rolf Olsen